

Y

YAHYÂ b. ÖMER el-LEMTÛNÎ

(يحيى بن عمر اللمتوني)

Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ömer
b. Teklâkîn (Telâkâkin) el-Lemtûnî
(ö. 448/1056)

Lemtûne kabilesi lideri,
Murâbitlar'ın ilk kumandanlarından.

Kardeşi Ebû Bekir b. Ömer el-Lemtûnî ve diğer arkadaşlarıyla birlikte tebliğ faaliyeti başlatmak üzere önce Cüdâle, ardından Lemtûne kabilesinin yurduna giden Mâlikî fakihî Abdullah b. Yâsîn'i destekleyen Lemtûne liderleri arasında yer alır. Onun Murâbitlar'a adını veren meşhur ribâtı inşa eden sekiz kişiden biri olduğu söylenir. İbnü'l-Hatîb ise Sahrâ kabileleri üzerine sefere çıkan Abdullah b. Yâsîn'in çevresindeki birliklerin kendisini terketmesi üzerine Lemtûne reisi Yahyâ b. Ömer'e sığındığını ve onun desteğiyle yeniden güç kazandığını belirtir (*el-İhâta*, IV, 302). Ribâtta toplanan talebeleriyle beraber tebliğ ve cihad hareketi başlatan Abdullah b. Yâsîn dinî otoriteyi elinde tutarken ordunun başına Cüdâle'nin lideri Yahyâ b. İbrâhîm'i getirmişti. Yahyâ 440 (1048) yılında ölünce bölgedeki Sanhâce kabilelerinin ileri gelenleriyle yaptığı istişarede onları, kumandanlık görevinin kendi mücadelesi esnasında en büyük desteği gördüğü Lemtûne'ye verilmesine razı ederek Lemtûne lideri Yahyâ b. Ömer'i cihad emîri olarak tayin etti. Kumandanlığı kendilerinden alınmasına razı olmayan Cüdâle kabilesi bu karara tepki gösterdiyse de Yahyâ onları itaat altına almayı başardı. Daha sonra, Lemtûne yurduna yakın dağ eteklerinde yaşayan ve Abdullah b. Yâsîn'in davetini kabul etmeyen Berberî kabilelerine karşı sefer düzenledi, bol miktarda ganimet ve esir ele geçirdi. Çatışmalarda Lemtûne birlikleri de önemli kayıp verdi, ancak Abdullah b. Yâsîn'in gayret ve teşviki sayesinde zafer kazanıldı. Abdullah b. Yâsîn buradaki kahramanlığı sebebiyle Yahyâ'ya "emîrü'l-hak" unvanı verdi.

Yahyâ b. Ömer daha sonra bölgedeki yerleşim merkezlerinin önemli bir kısmını fethetti. Başarıları sayesinde Abdullah b. Yâsîn ile murâbitların şöhreti bütün bölgelere yayıldı. Sicilmâse ve Der'a fakihleri Abdullah b. Yâsîn, Yahyâ b. Ömer ve diğer

Murâbit liderlerine mektup yazarak baskılarından şikâyet ettikleri idarecilerine karşı onlardan yardım istediler ve kendilerini ülkelerine davet ettiler. Abdullah b. Yâsîn durumu müzakere ettikten sonra daveti kabul edip sefer hazırlıklarına başladı ve 20 Safer 445 (11 Haziran 1053) tarihinde kalabalık bir orduyla Der'a üzerine yürüdü. Bunu duyan Mağrâve Emîri Mes'ûd b. Vânüdîn de harekete geçti. Taraflar Der'a ile Sicilmâse arasındaki bir yerde karşı karşıya geldiler. Şiddetli savaşa Murâbitlar, Mağrâve emîrini ağır bir yenilgiye uğrattılar. Mes'ûd ve askerlerinin büyük kısmı öldürüldü, diğerleri de kaçtı. Ardından Mağrâve Emirliği'nin merkezi Sicilmâse'ye doğru yola çıkan Yahyâ b. Ömer, Batı Sudan-Kuzey Afrika kervan yolunun önemli ticaret merkezi olan şehri ele geçirdi (445/1053). Bu sırada şehirdeki bütün eğlence yerleri tahrip edildi. Sükûnet sağlanıncaya kadar Sicilmâse'de kalan Murâbit ordusu şehirde bir muhafız birliği bıraktıktan sonra Sahrâ'ya yöneldi.

Sicilmâse halkı bir süre sonra isyan ederek çok sayıda Murâbit askerini öldürdü ve şehri tekrar ele geçirdi. Bu olayın duyulmasıyla Sicilmâse üzerine ikinci bir sefer hazırlığı başladı. Fakat bu sırada Sanhâce liderliğini ele geçirmeye çalışan Cüdâle kabilesi tekrar Abdullah b. Yâsîn'e karşı çıktı ve ondan ayrılıp sahil tarafına çekildi. Bu durumda orduyu iki kola ayıran Abdullah b. Yâsîn, Yahyâ b. Ömer'i Lemtûne dağında Cüdâle için tahkimat yapmak ve onları itaat altına almakla görevlendirdi. Kendisi de Yahyâ'nın kardeşi Ebû Bekir'le birlikte Lemtûne, Missûfe, Lemta kabilelerinden oluşan kalabalık bir orduyla Sicilmâse'ye hareket etti. Fakat Murâbit ordusunun iki kola ayrıldığını öğrenen Cüdâle liderleri, Sicilmâse üzerine giden Murâbit ordusunun düşmanla savaştığı bir sırada Yahyâ b. Ömer'i Lemtûne dağındaki Ezkâ (Erkâ) Kalesi'nde kuşatma altına aldılar. İki ordu

ي

arasındaki savaşta Yahyâ b. Ömer'in kuvvetleri ağır kayıp verdi. Bekrî (*el-Mesâlik*, II, 862), İbn İzârî (*Beyânü'l-muğrib*, IV, 14) ve *el-Hulelü'l-mevşiyye* müellifi (s. 23) Yahyâ b. Ömer'in Muharrem 448'de (Nisan 1056) yapılan bu savaşta öldüğünü söyler. Ancak İbn Haldûn (*el-İber*, VI, 244) ve Kalkaşendî (*Şubhu'l-a'şâ*, V, 189) onun Sahrâ'da 447'de (1055) öldürüldüğünü kaydeder. Cengâverliği ve kahramanlığıyla tanınan Yahyâ b. Ömer, Abdullah b. Yâsîn'e son derece bağlı bir kumandı. Hem kendi hayatını hem de askerlerinin hayatını tehlikeye attığı için çarptırıldığı kırbaç cezasına seve seve katıldığı bildirilmektedir. Ölümü üzerine yerine kardeşi Ebû Bekir getirildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Bekrî, *el-Mesâlik*, II, 859-862; İbn Ebû Zer', *el-Enîsü'l-muğrib*, Rabat 1972, s. 127-128; İbn İzârî, *el-Beyânü'l-muğrib*, IV, 12-14; İbnü'l-Hatîb, *el-İhâta*, IV, 302; *el-Hulelü'l-mevşiyye fi zikri'l-aḥbârî'l-Merrâküşiyye* (nşr. Süheyl Zekkâr – Abdülkâdir Zimâme), Rabat 1399/1979, s. 21-23; İbn Haldûn, *el-İber* (nşr. Halil Şehhâde), Beyrut 1988, VI, 242-244; Kalkaşendî, *Şubhu'l-a'şâ*, V, 189; Selâvi, *el-İstikşâ*, IV, 11-13; M. Abdullah İnân, *Devletü'l-İslâm fi'l-Endelüs: Düvelü't-tavâ'if*, Kahire 1408/1988, s. 303-305; a.e.: *'Asrû'l-Murâbiḥîn*, Kahire 1411/1990, s. 37; İsmet Abdülâtîf Dendeş, *Devrû'l-Murâbiḥîn fi neşri'l-İslâm fi ğarbi İfrîkiyâ*, Beyrut 1408/1988, s. 73-84; V. Lagardère, *Les almoravides jusqu'au règne de Yûsuf b. Tâşfin (1039-1106)*, Paris 1989, s. 59-65.

İSMÂİL YİĞİT

YA'KÛBÎ, İbrâhîm b. İsmâil

(إبراهيم بن إسماعيل اليعقوبي)

İbrâhîm b. İsmâil
b. Muhammed es-Siddîk
b. Muhammed Hasen el-Ya'kûbî
el-Hasenî el-Cezâirî ed-Dimaşki
(1925-1985)

Suriyeli âlim
ve Şâzeliyye şeyhi.

1 Temmuz 1925'te Şam'da doğdu. Aslen Cezayirli olup büyük dedesi Muhammed Hasan, Fransız işgali karşısında Emîr Abdülkâdir el-Cezâirî'nin liderliğindeki direnişin kırılması, bazı yönetici ve ulemâ ailelerinin sömürge yönetimine göçe zorlanmasından ardından diğer bir kısım âlimlerle birlikte ülkenin güneyindeki dağlık Tizfuzu bölgesinde ikamet ettikleri